культурнага абмену паміж народамі. Гэта выключна ўплывовая частка сусветнай гісторыі. На гэтай аснове вырасла праваслаўная руская (вялікаруска-беларуска-украінская), русацэнтрысцкая многанацыянальная цывілізацыя,якая называецца Расія. Складаныя славянскія сувязі ўтварыліся гістарычна. Сучаснасць ставіць праблему захавання спадчыны і цывілізацыйных арыенціраў.

Мы прытрымліваемся канцэпцыі адзінства культуры. Прынцыповая сканцэнтраванасць на беларускім матэрыяле абазначае захаванне сапраўды нацыянальнага, накіраванага не на ізаляцыю, якая б абазначала фатальнае выраджэнне, а на жыватворныя вечныя каштоўнасці.

Мы будзем умацоўваць традыцыйныя сувязі з вялікарускай культурай, ідучы ў гэтым за беларускім народным інстынктам. Культура Рублёва і Дыянісія, Ламаносава і Дзяржавіна, Пушкіна і Гогаля, Талстога і Дастаеўскага, Чайкоўскага і Чэхава, Блока і Буніна, Ахматавай і Шолахава, Арцёмава і Салжаніцына выратавальна для тых, хто асмельваецца процістаяць распаду культуры, крушэнню маральнасці, ачарсцвенню чалавечых душ, разгулу нізкіх пачуццяў.

Руская літаратура арганічна ўкаранёна ў беларускім свеце. Руская літаратура XX ст. з'явілася пажыўным асяроддзем для славянскіх і заходніх літаратур. Сваімі пошукамі яна ўплывала на склад сучасных рэалістычнай, рамантыка-мадэрнісцкай і авангардысцкай літаратур, што ніякім чынам не зніжае іх нацыянальнай самабытнасці. Рускую мову і літаратуру XX ст. не трэба падаваць з дапамогай урадавых мер як сусветныя з'явы. Рускую літаратуру чытаюць у славянскім, заходнім і ўсходнім свеце таму, што людзі там дараслі да разумення універсальнасці культуры. Чытанне рускіх пісьменнікаў абазначае пашырэнне эмацыянальнай структуры чалавека, страту цікавасці да прыватнага, дробнага, нацыянальна абмежаванага. Гэта аддаленне ад вузкасці, месчаковасці пачуццяў, якія за межамі сямейнага кола аказваюцца проста нуднымі. Руская паэзія - гэта перш за ўсё паэзія агульначалавечая. Такі яе нацыянальны склад, традыцыі, пафас, сэнс існавання. Медыкаменты, якія выпрацоўваюцца ў яе лабараторыях, прадугледжваюць заўсёды выратаванне ўсіх. Летуценнікі знаходзяць у ёй надзею і апору.

Міжнародная русістыка адыгрывае пазітыўную і незаменную ролю ў наладжванні сапраўды чалавечых сувязей. Гэта багацейшая частка славістыкі, заснаванай выдатным чэхам Й.Даброўскім у XVIII ст. Яго запавет дакладны і выразны: "Славяне - гэта славяне".

Нас, гуманітарыяў, аб'ядноўвае імкненне да ідэалу. Нам трэба набрацца цярпення ў шматслойных акалічнасцях беларускага адраджэння. Хваробы вылечваюцца не палітыкай, а любоўю. Вядома, былая славянская садружнасць да нашага часу змянілася і патрабуе новых ацэнак. Мы павінны працаваць сумленна, каб стварыць моцную нацыянальную культуру. У гэтай справе нам дапамогуць сувязі з Расіяй і новыя сувязі з іншымі краінамі. Гэтыя сувязі нам патрэбныя як разумныя і жыццяздольныя асновы, таму што дапамогуць разабрацца ў нас саміх у супастаўленні з тым ці іншым культурным светам.

Малчанава М.С.,
канд.філал.навук,
ст.выкладчык

ПРАБЛЕМЫ МАСТАЦКАЙ ТВОРЧАСЦІ Ў СУСВЕТНАЙ ЛІТАРАТУРЫ ЯК АДЗІН З ПРЫЯРЫТЭТНЫХ НАПРАМКАЎ ПАДРЫХТОЎКІ СПЕЦЫЯЛІСТАЎ-КУЛЬТУРОЛАГАЎ

Адной са значных тэм сусветнай літаратуры з'яўляецца тэма прызначэння паэта і паэзіі, мастака і мастацтва ў жыцці грамадства і ўсяго чалавецтва на розных этапах яго развіцця. Прыкладаў таму ў літаратуры шмат.

Разгледзім, як асвятляецца гэта тэма ў літаратуры XIX - пач.XX ст. Тэма мастацтва і мастака займае значнае месца ў творчасці такіх паэтаў і пісьменнікаў, як А.Пушкін і Д.Байран, М.Ламаносаў і М.Някрасаў, Э.Т.А.Гофман і А.Бальзак, О.Уайльд і Д.Лондан, Т.Драйзер і А.Франс, М.Багдановіч і А.Міцкевіч і інш.

Возьмем, напрыклад, творчасць мастака-рамантыка Э.Т.А.Гофмана. Цэлы шэраг яго рамантычных апавяданняў прысвечаны музыканту і кампазітару Іагану Крэйслеру, які намагаўся пры дапамозе цудоўнай музыкі, творцам якой ён з'яўляўся, пераўтварыць свет, зрабіць жыццё людзей светлым, радасным і прыгожым, а саміх людзей - добрымі і справядлівымі.

Але, як мы бачым з незакончанай аповесці Гофмана "Запіскі ката Мура", намаганні Крэйслера разбіваюцца пры сутыкненні са светам бездухоўнасці і жорсткасці нямецкіх філісцераў, у якіх на першым плане стаяць грашовыя інтарэсы і голы практыцызм. Таленавіты музыкант і кампазітар гіне ў няроўнай барацьбе, так і не сцвердзіўшы ў жыцці свае высокія ідэалы. Пры выкладанні тэмы "Творчасць Гофмана" трэба звярнуць увагу студэнтаў на тое, што Гофман памыляўся, калі супрацьпастаўляў мастацтва і жыццё, аддаючы перавагу мастаку і мастацтву, завышаючы іх ролю ў вырашэнні сацыяльных праблем. Пераканаўся ў памылковасці сваіх поглядаў пісьменнік толькі ў канцы свайго жыцця, сведчаннем чаго і з'яўляецца яго апошні твор "Запіскі ката Мура".

Пры вывучэнні дэкадансу неабходна пазнаёміць студэнтаў з творчасцю такога таленавітага пісьменніка, як О.Уайльд. Вывучэнне яго тэарэтычных поглядаў і іх выкарыстанне ў мастацкіх творах дапаможа студэнтам зрабіць правільныя вывады аб суадносінах паміж жыццём і мастацтвам.

Творчасць О.Уайльда з'яўляецца пераканаўчым доказам згубнага ўплыву дэкадансу на сапраўднае мастацкае дараванне. Пісьменнік вельмі востра адчуваў крывадушнасць і фальш буржуазнага мастацтва, усё сваё жыццё змагаўся з афіцыйнымі грамадскімі меркаваннямі, аднак памыляўся, калі адзін выхад з супярэчнасцей тагачаснага жыцця бачыў у супрацьпастаўленні рэчаіснасці свету мастацкай фантазіі, мары аб прыгожым і светлым жыцці."Мастак той, хто стварае прыгажосць", - пісаў Уайльд. Сваю ідэалістычную філасофію мастацтва пісьменнік прадэманстраваў у шэрагу артыкулаў і трактатаў. Згодна Уайльду, мастацтва вышэй за жыццё. Пісьменнік нават дагаворваецца да таго, што сапраўдны мастак вышэй законаў маралі, ён можа стаць нават злачынцам. Мастак пісаў: "Кніга не можа быць маральнай або немаральнай, яна можа быць добра напісана або дрэнна".

Такім чынам, О.Уайльд у сваёй тэорыі раз'ядноўвае праблемы маралі і мастацтва, этыкі і эстэтыкі, але ж у большасці мастацкіх твораў ён займаецца маралізатарствам. У такіх яго творах, як "Партрэт Дарыяна Грэя", "Зорны хлопчык", "Кантэрвільскі прывід" і інш., ён паказвае, што зло, у якім прыгожым абліччы яно б ні выступала, заўсёды перамагаецца дабром. Гэта пераконвае ў тым, што ў творчасці Уайльда талент мастака перамагае эстэтства тэарэтыка.

Пры вывучэнні творчасці славянскіх паэтаў і пісьменнікаў XIX - пач.XX ст. Пушкіна, Лермантава, Някрасава, Міцкевіча, Багдановіча трэба падкрэсліць, што на іх погляды аказаў вялікі ўплыў рэвалюцыйны рамантык Англіі Д.Байран. Ён лічыў, што прамы абавязак паэта - заклік да барацьбы за сацыяльную справядлівасць ("Песня да лудзітаў", "Праметэй" і інш.). Падобна Байрану, Пушкін ніколі не аддзяляў мастацтва і мастака ад рэчаіснасці, яго паэтычныя пазіцыі насяць дзейсны характар. Гэта яскрава відаць у такіх яго вершах, як "Да Чаадаева", "У Сібір", "Помнік", "Прарок" і інш.

Някрасаў быў далёкі ад рамантызму, ён быў рэалістам. У яго творах мы амаль не бачым прамых заклікаў да барацьбы, аднак колькі спачування і болю да абрабаваных жыццём людзей мы адчуваем у многіх яго творах! Гэта і "Чыгунка", "Каля параднага пад'езда", "На Волзе", "Каму на Русі жыць добра", "Я ліру прысвяціў народу свайму".

Такім чынам, разгляд творчасці вышэйназваных пісьменнікаў і паэтаў і іх твораў дапаможа студэнтам, будучым прапагандыстам культуры, правільна арыентавацца ў пытаннях суадносін паміж мастацтвам і рэчаіснасцю і прызначэння ролі мастака і яго творчасці ў жыцці грамадства.

Мархоцкі Я.Л.,
канд.мед.навук,
прафесар

РОЛЯ СУЧАСНЫХ МЕДЫЦЫНСКІХ, САНІТАРНА-ГІГІЕНІЧНЫХ ВЕДАЎ І НАРОДНАЙ МЕДЫЦЫНЫ Ў ПАВЫШЭННІ ПРАФЕСІЙНАГА ЎЗРОЎНЮ ВЫКЛАДЧЫКАЎ НАВУЧАЛЬНЫХ УСТАНОЎ КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВА

Згодна з пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 9 сакавіка 1993 года, N 140, у гуманітарных ВНУ праводзіцца навучанне студэнтаў па курсу "Асновы медыцынскіх ведаў" (160 гадзін). Праграма гэтага курса прадугледжвае падрыхтоўку студэнтаў па асновах медыцынскіх, санітарна-гігіенічных ведаў і на-

РЭПАЗІТОРЫЙ БДУКІ